

EFFECT OF NFT TECHNOLOGY ON ARTISTS

Doç. Dr. Meral BATUR *1
Khansa YASEEN

* Safranbolu Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi

Abstract

NFT technology, called A non-fungible token (NFT) or Qualified Intellectual Property , has become quite popular in this century. In this research, what is the effect of NFT technology on digital or traditional artists, what are the benefits that NFT platforms can provide to artists, whether this technology allows new types of art to emerge thanks to the features offered by their platforms, whether traditional markets or NFT platforms are better for artists. It is intended to answer questions such as: These questions were examined through NFT technology and the works of some artists who produced crypto art using this technology, and these digital productions of the artists were evaluated in the context of art history.

Keywords: NFT, NFT Art, Crypto Art, Digital Art, Art.

NFT TEKNOLOJİSİNİN SANATÇILAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Özet

Nitelikli Fikri Tapu ya da değiştirilemez token olarak adlandırılan NFT teknolojisi, bu yüzyılda oldukça popüler hale geldi. Bu çalışmada, NFT teknolojisinin dijital ya da geleneksel sanatçılar üzerindeki etkisinin ne olduğu, NFT platformlarının sanatçılara sağlayabileceği faydaların neler olduğu, bu teknolojinin platformlarının sunduğu özellikler sayesinde yeni sanat türlerinin ortaya çıkmasına olanak sağlayıp sağlamadığı, sanatçılar için geleneksel pazarların mı yoksa NFT platformlarının mı daha iyi olduğu gibi soruların cevaplanması amaçlanmıştır. Bu sorular, NFT teknolojisi ve bu teknolojiyi kullanarak kripto sanat üreten bazı sanatçıların eserleri üzerinden incelenmiş ve sanatçıların bu dijital üretimleri sanat tarihi bağlamında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: NFT, NFT Sanat, Kripto Sanat, Dijital Sanat, Sanat.

1.Giriş

Bu yüzyılda, "Bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler ve yapay zekâ sayesinde yaşanan hızlı dijital dönüşüm, blok zincir teknolojisinin de ortaya çıkışıyla hayatın her alanında etkisini artırmaktadır. Bu teknolojinin yaygın kullanımı ilk olarak kripto para birimlerinde ortaya çıkmıştır (Utku, 2022, s1)." Bununla birlikte gelişen blok zinciri teknolojisine bağlı olarak kripto varlıkların en popülerleri olan NFT, (kripto sanat) ortaya çıkmıştır. NFT (Non-fungible token, değişimi-olanaksız çip) yapıta atanan, bir tür vatandaşlık numarası gibi bir işleve sahiptir. Bu numara, blockchain olarak adlandırılan veri tabanında yer alır ve bu veri tabanı, bir dizi veri bloğu içerisinde bu numaraları tasniflemektedir (Arapoğlu, 2021). Bu tokenler, değiştirilebilir belirteçler olarak kabul edilebilecek dijital para birimlerinin aksine başka hiçbir şekilde değiştirilemez.

Blok zinciri, geleneksel veri tabanlarına kıyasla üç ana avantaj sunmaktadır. Birincisi, herkesin saklanan bilgilere erişmesine ve bunları doğrulamasına izin veriyor olmalarıdır. İkincisi, ağır şifreleme kullanmasıdır; ki bu, değiştirilenin veya hacklemenin son derece zor olduğu ve yüksek düzeyde güvenlik sağladığı anlamına gelmektedir. Üçüncüsü ise dağıtılır, yani saldırıya uğrayacak tek bir veri tabanı yoktur. Ağ genelinde onaylı kopyaları olan birçok kopyanın olduğu anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle, depolanan bilgilerin bütünlüğünü ve doğruluğunu doğrulamak için merkezi bir otorite gerektirmeyen, merkezi olmayan ve değişmez bir kayıttır (le Maignan, 2021).

Sanat yapıtlarına değerini veren niteliklerin başında "biricik" olması gelmektedir ve son zamanlarda gündeme gelen "kripto sanat" konusu da ilk bakışta belirli bir toplumsal sınıf için, dijital-temelli olarak üretilen sanat yapıtlarına değer kazandırılmasının bir yöntemi olarak görünmektedir. Kripto sanatın en temel özelliği ise dijital dosyaları eşsiz ve biricik bir hale getirmesidir (Arapoğlu, 2021).

¹ Sorumlu Yazar E-mail: mrltvl@hotmail.com / Doi: 10.22252/ijca.1292108

Son yıllarda, NFT alıp satmak için birçok platform ortaya çıktı. Bu NFT platformları sadece dijital sanat alıp satmak için kullanılan mağazalar değil aynı zamanda sanatçılar ve koleksiyonerlerden oluşan bir topluluğa açılan bir kapıdır. Öyle ki sizin için en iyi NFT pazarını bulmak, sizden alınacak ücretleri, satılan sanatın türünü, hatta kullanılacak blok zinciri ve kripto para birimi tarzınıza uygun mu? gibi sorulara çözümler üretmektedir. Bu platformların en popülerlerinden biri olan OpenSea, en geniş ve en köklü NFT pazarıdır. Diğerleri ise Axie Infinity, CryptoPunks, NBA Top Shot, Rarible, Foundation, SuperRare, Makersplace, Nifty Gateway, KnownOrigin, Coinbase, Binance ve daha fazlası şeklinde sıralanabilir (Dean, 2022). Müzayede, galeri ve küratör evlerinin yerini alan bu platformların, doğrudan merkezi olmayan bir sistem üzerinden sanatçı ve sanat koleksiyoncularını bir araya getirmektedir (Bsteh, 2021).

1. Amaç

Bu araştırmada, NFT platformlarının sanatçılara sağlayabileceği faydalar nelerdir? Daha önce ortaya çıkmayan yeni sanatsal tarzların ortaya çıkmasına izin verdi mi? Bu teknoloji sadece bir balon mu? Sanatçılar için geleneksel pazar veya NFT platformları hangisi daha iyi? Gibi soruların cevaplanması amaçlanmaktadır. Bu sorular, NFT platformlarında çeşitli başarılarla imza atmış bir grup sanatçıyı eserleri üzerinden NFT'nin bu sanatçıların yapıtlarının gelişimi veya düşüşü üzerindeki etkileri incelenmiştir.

2. Yöntem

Bu araştırmada literatür tarama yöntemine başvurulmuştur. Öncelikle konu bağlamındaki sanatçıların kimler olduğu ve eserlerinin hangileri olduğu tespit edilmiş, sanatçılar ve eserleriyle ilgili yazılmış yazılar incelenmiştir ve eserler üzerinden incelemeler yapılmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

2014 yılında ortaya çıkan NFT teknolojisi, 2019 yılında Corona pandemisinin başlamasıyla yayıldı ve daha popüler bir hale geldi. Çünkü, bu dönemde evlere kapanmak zorunda kalan insanoğlu dijital olan her şeyle daha fazla ilgilenmeye başladı.

NFT teknolojisinin dijital ya da geleneksel sanatçılar üzerindeki etkisinin ne olduğu, bu teknolojinin platformlarının sunduğu özellikler sayesinde yeni sanat türlerinin ortaya çıkmasına olanak sağlayıp sağlamadığı, sanatçılar için geleneksel pazarların mı yoksa NFT platformlarının mı daha iyi olduğu özellikle bir grup sanatçının eserleri üzerinden cevaplanmaya çalışılmıştır. NFT teknolojinin bu sanatçıları ne ölçüde etkilediğini ve başarılarına ne kadar katkıda bulunduğunu görmek için NFT öncesi ve sonrası sanatsal tarihlerini inceleyerek bu sorulara cevap bulmaya çalışılmıştır.

4. NFT Platformlarında Çalışmalarını Sergileyen Sanatçılar

Bu araştırma kapsamında seçilen ve eserleri incelenen sanatçılar; Beeple, XCopy, Refik Anadol, Cath Simard, Leopoldo D'Angelo, Tyler Hobbs'dur.

4.1. Beeple

1981 doğumlu Michael Joseph Winkelmann, dijital dünyada Beeple olarak tanınmaktadır. NFT'lerini satmasıyla tanınan biri olan Amerikalı dijital sanatçı, aynı zamanda grafik tasarımcı ve animatördür (Small & Zachary, 2022). Winkelmann, 2003 yılında Indiana Purdue Üniversitesi bilgisayar bilimi bölümünden mezun olmuştur (Rapkin, 2021). Sanatında pop kültür imgelerini referans olarak alırken politik ve sosyal yorumlar yapan komik ve fantazmagorik eserler yaratmak için çeşitli mecraları kullanmaktadır. Beeple, NFT'lerin ön saflarında yer alan vizyoner bir dijital sanatçı olarak tanınmaktadır (Christie, 2022).

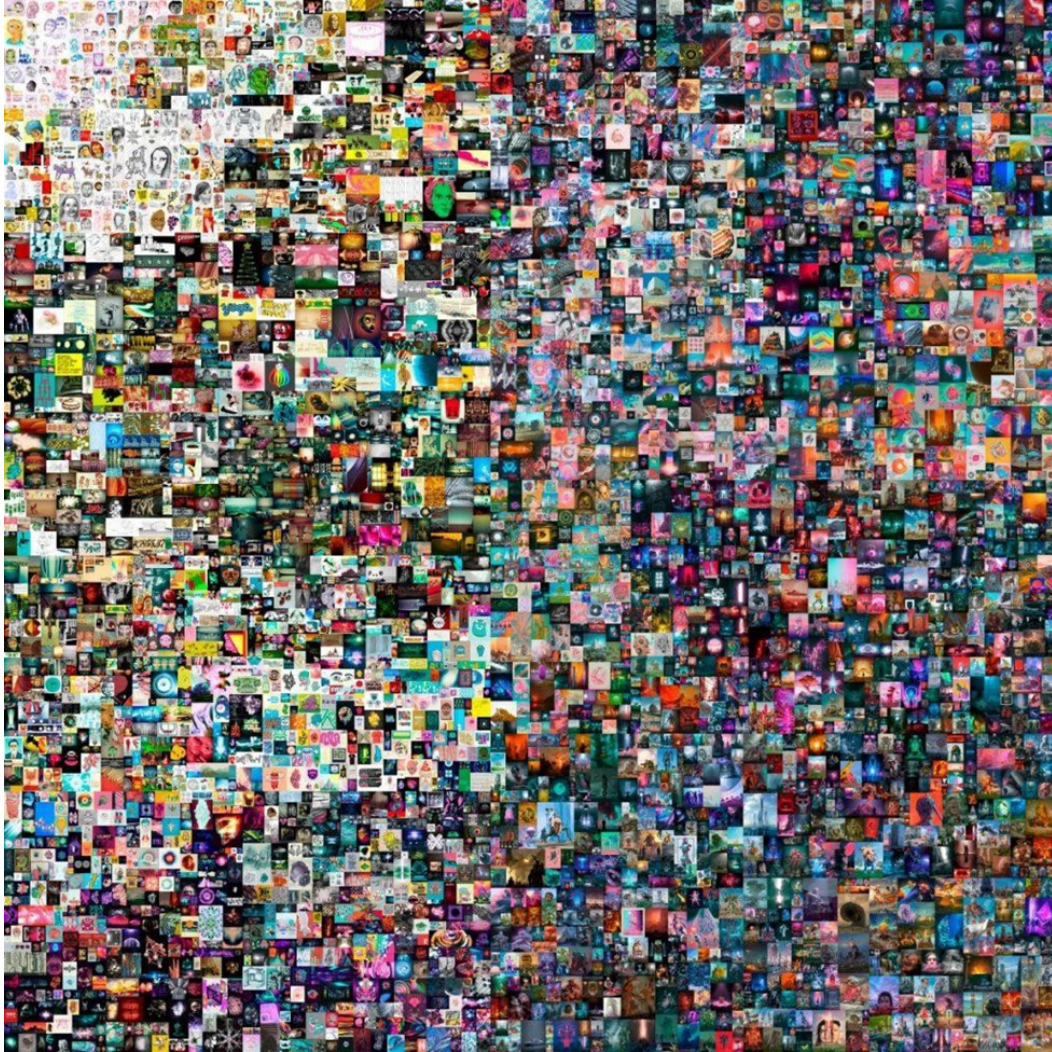
Sanatçı, 1 Mayıs 2007'de "Her Gün" (Everyday's) ismini verdiği bir projeye başlamıştır. Her gün sanat eseri ürettiği ve halen de devam ettiği bu projede, çoğunluğu dijital olmak üzere binlerce eser üretmiştir. Beeple, bu proje kapsamında bugününü veya çocuğunun doğum günü gibi en özel ve zor günlerinde bile eser üretmeye devam etmiştir (Mufson, 2017). Sanatçı bu projede bir yıl boyunca her gün çizim yapan Amerikalı sanatçı Tom Judd'dan ilham almıştır (Baldegg & Cieplak, 2011). Sonraki yıllarda, 2012'de Adobe Illustrator ve 2015'te

Cinema 4D dahil olmak üzere her yıl bir beceri veya program üzerine odaklanmıştır (Miller, 2015). Beeple'nin eserleri genellikle distopik gelecekteki tasvir etmektedir ve sanatçı, eserlerinde güncel olayları hicvetmek için sık sık popüler kültürden veya siyasetten tanınan figürleri kullanmaktadır (White, 2020).

Beeple'nin çalışmaları Louis Vuitton gibi ünlü markalarında dikkatini çekmiş ve sanatçının bazı çalışmalarını Louis Vuitton İlkbahar/Yaz 2019 hazır giyim koleksiyonuna dahil edilmiştir (Rapkin, 2021). Sanatçının tanınırlığı sosyal medya aracılığıyla daha da artmıştır. Eserleri iki Super Bowl devre arası gösterisinde ve Justin Bieber'in bir konserinde gösterilmiştir. Geleneksel sanat dünyasında bir galeriye bağlı olarak çalışmayan sanatçı, NFT dünyasına girmeden önce, dijital baskı sanat eserlerinin çoğunu sadece 100 dolara satmaktaydı (Kastrenakes, 2021).

İlk olarak Ekim 2020'de NFT'lere tanıştığını söyleyen Beeple, kendisini NFT dünyasıyla en ünlü NFT sanatçısı Bak'ın tanıştırdığını dile getirmektedir (Christies, 2022). Şubat 2021'de NFT satmaya başlayan sanatçı NFT'sini Christie's'de 69 milyon dolara satılmıştır. Bugün bu satışından sonra sanatçı, yaşayan en ünlü üç sanatçıdan biri haline gelmiştir (Kastrenakes, 2021). Cryptoart.io'ya göre satılan toplam sanat eseri sayısı: 1.354. Toplam sanat eseri değeri: 172.762.662,07 ABD Doları (104.882.626 ETH) (cryptoart.io, 2023).

Beeple, NFT'yi sanat tarihindeki bir sonraki bölüm olarak gördüğünü ve bu sayede dijital sanatı toplamanın kolaylaştığını dile getirmektedir (Kastrenakes, 2021).

Görsel 1. Beeple, HER GÜN: İLK 5000 GÜN, 2021. NFT (jpg). 21,069 x 21,069 pixels (319,168,313 bytes):
URL 1

4.1.1. Everyday: The First 5000 Days (Her Gün: İlk 5000 Gün)

“Her Gün: İlk 5000 Gün” isimli bu eser (Görsel 1), Winkelmann tarafından Everyday serisi için oluşturulan 5000 dijital görüntüden oluşan bir kolajdır. Bu eser, 2021’de Christie’s’de 69.3 milyon dolara satılarak, en pahalı değiştirilmez tokenler listesinde ilk sırada yer almıştır (Christie, 2022).

Everydays, kripto para yatırımcısı ve çevrimiçi olarak MetaKovan takma adıyla da bilinen Metapurse NFT projesinin kurucusu Singapur merkezli programcı Vignesh Sundaresan tarafından satın alındı. Sundaresan, sanat eserini sergileme haklarını almış fakat telif hakkını almamıştır. Bu eseri, herkesin bir web tarayıcısı aracılığıyla görebileceği "metaverse" içindeki dijital bir müzede sergilemiştir (Kastrenakes, 2021).

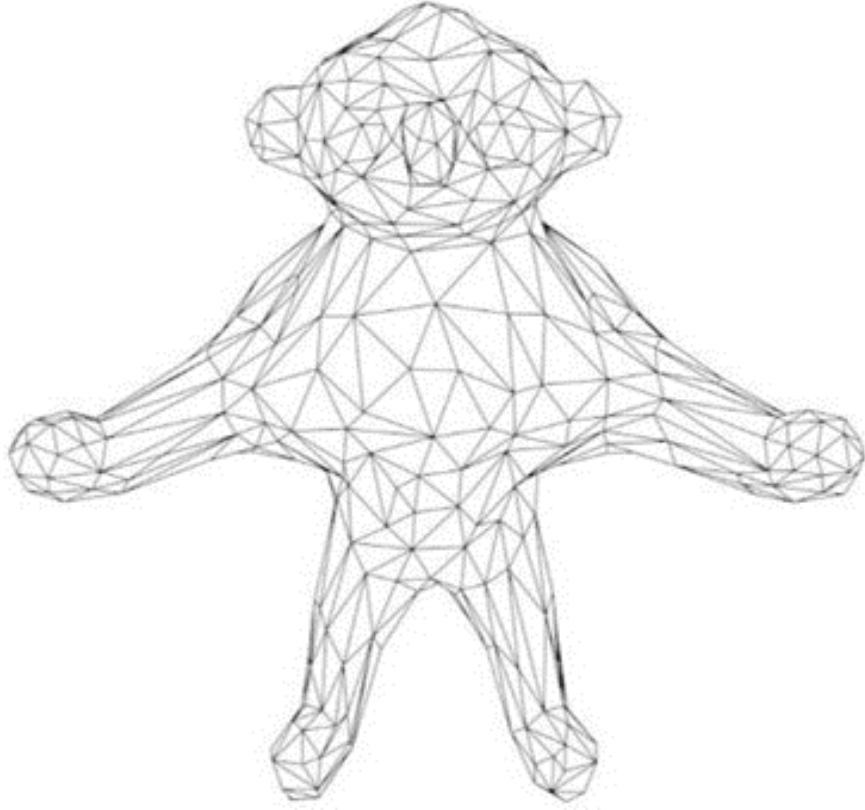
Bu eserde sanatçı, tekrar eden temaları ve renk şemalarını eksiksiz bir estetikte bir araya getirmiştir. Aynı ayrı parçalar kronolojik sıraya göre düzenlenmiştir: görüntülere yaklaşıncı, soyut, hayali, ürkütücü veya saçma, son derece kişisel veya güncel olayları temsil eden görüntüleri ortaya çıkarmaktadır. Yinelenen temalar arasında toplumun takıntısı ve teknoloji korkusu; zenginlik arzusu ve kızgınlığı ve de Amerika’daki son siyasi kargaşalar yer almaktadır. İlk ve sonraki portreler arasındaki belirgin farklılıklar, Beeple’in bir sanatçı olarak olağanüstü gelişimini ortaya koymaktadır. Projenin başında temel grafikler kullanılırken daha sonraları Beeple, 3D teknolojisiyle çalışmaya başlamış ve böylece soyut temalar, renk ve şekil tekrarları görülmektedir (Christie, 2022).

Beş temel görüntüde EveryDay’s sanat eserinin evrimi ise şu şekildedir:

Görsel 2. Beeple, “Uber Adamı”, “HER GÜN: İLK 5000 GÜN” resminin bölümlerinden biri, 2021: URL 1

“Uber Adamı” diye adlandırdığı Jim Amcamın bir resmi olan bu eser, Beeple’nin bu proje kapsamında yaptığı ilk resimdir (Görsel 2) (Christie, 2022).

Görsel 3. Beeple, HER GÜN: İLK 5000 GÜN resminin bölümlerinden biri, 2021: URL 1

Beeple, karısını ilk çocuklarını doğurması için hastaneye götürmeden hemen önce çizdiği bu resmi sabahın beşinde çizdiğini dile getirmiştir (Görsel 3) (Christie, 2022).

Görsel 4. Beeple, HER GÜN: İLK 5000 GÜN resminin bölümlerinden biri, 2021: URL 1

Beeple, bu eseri, gıda zehirlenmesi yaşarken çizmiştir (Görsel 4) (Christie, 2022).

Görsel 5. Beeple, HER GÜN: İLK 5000 GÜN resminin bölümlerinden biri, 2021: URL 1

Beeple, bu eseri (Görsel 5) ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence'in beklenmedik bir şekilde başının üzerine düştüğü 2020 Başkan Yardımcılığı tartışmasından yaklaşık bir saat sonra yapmıştır (Christie, 2022).

Görsel 6. Beeple, HER GÜN: İLK 5000 GÜN resminin bölümlerinden biri, 2021: URL 1

5000. günde yapılmış bu eser (Görsel 6), sanatçının projesi sırasında ele aldığı birçok karakter ve temayı içermektedir. Bir çocuğun çizim yaparken ki ilham kaynakları olarak tasvir edilmektedir (Christie, 2022).

Sosyal ağlarda yaklaşık 2,5 milyon takipçisi olan Beeple'nin büyük bir hayran kitlesi olması, aynı zamanda, NFT'lerinin geçtiğimiz aylarda patlama yaşaması ve Winkelmann'ın sanat eserlerini satan müzayede evi Christie's de tanınırlığını arttırmıştır (Kastrenakes, 2021).

Will Gomperts, Beeple'ı yetenekli bir sanatçı olarak görmüş ve çalışmalarını Hieronymus Bosch ve Philip Guston ile karşılaştırmıştır. Çalışmanın ya kısa ömürlü kripto balonunun patlamasından önceki an ya da yeni bir teknik hikâyenin ilk bölümü olarak görüleceğini öngörmüştür (Gompertz, 2021).

4.2. XCOPY

XCOPY, en başından beri kripto sanatı topluluğunun bir parçası olan Londra merkezli bir kripto sanatçısıdır. Kimliği tam olarak bilinmiyor. Çeşitli kripto sanat platformlarında devam eden başarısı, onu NFT dünyasında efsanevi bir figür haline getirdi (niftygateway).

Sanatçı, 2010 yılında Tumblr aracılığıyla çevrimiçi olmaya başladı (Tsiolis, 2023). Üretken bir sanatçı olan XCOPY'un Tumblr geçmişine bakıldığında, Ağustos 2010 ile Nisan 2020 arasında sadece bir ay olmadığı görülmektedir. Bu ay hariç, arka arkaya 116 ay gönderi paylaşmıştır (Burt, 2022). XCOPY'nin deney yaptığı tek yer Tumblr değildi. XCOPY, Twitter ve Instagram'da artan takipçi sayısına ek olarak, diğer birçok platformda da aktif olarak yer almıştır (Tsiolis, 2023).

XCOPY'nin sanat eserlerinin çoğu, bilgisayar arızalarına ve statik seslere benzeyen hızlı yanıp sönen ışıklara sahip GIF'lerdir. XCOPY ayrıca grafitiye benzeyen pürüzlü çizgilere ek olarak siyah ve beyazla karıştırılmış cam göbeği ve mor gibi parlak neon renklerin bir karışımını içermektedir. Karanlık ve kasvetli ölüm ve distopya temaları, XCOPY'nin bir başka özelliğidir (Pickers, 2021). İlk Tumblr gönderilerinden bazıları çalışmasını elle çizmiş olabileceğini gösterirken, diğer gönderiler Photoshop kullandığını izleyiciye göstermektedir (Burt, 2022). Önceki röportajlarda XCOPY, işini diğer Tumblr gönderilerinden ayırmak istediği için glitch stiline pratik olduğu kadar sanatsal bir seçim olduğunu öne sürmüştür (Tsiolis, 2023).

Ürettiği eserlerle yıllardır büyük paralar kazanmayan XCOPY, kripto sanatı alanı hakkındaki bilgisi, 2017'de biraz bitcoin satın aldığı ve daha sonra dijital versiyonlar oluşturmak için Bitcoin kullanan siteleri keşfettiğinde gelişmiştir (Burt, 2022). Ardından Ascribe.io, R.A.R.E Art Labs ve Digital Objects gibi artık var olmayan bazı platformlarda NFT'ler oluşturmaya başlamıştır (Pickers, 2021). Cracked, XCOPY'nin RARE Art Labs'ta yayınladığı ilk sanat eseri idi. Başlangıçta 10 sayılık bir sürüm olan bu eserin yalnızca altısı dolaşımda kaldı ve diğer dördü platformun kapanması sırasında kaybolmuştur (Tsiolis, 2023). 2018'de Tumblr'da ilk gifini 1 sterline sattığını paylaştı (Burt, 2022).

Bugün XCOPY, çalışmaları binlerce ETH'ye (milyonlarca dolar) satan efsanevi bir kripto sanatçısıdır. Ünlü SuperRare web sitesinde, XCOPY NFT yapan ikinci sanatçıydı. XCOPY'nin ilk çalışmalarının çoğu, en pahalı ilk 10 NFT arasında yer almaktadır. Çoğu 1:1 özgün eserlerdir, yani her eserin sadece bir nüshası vardır. XCOPY ayrıca birkaç kripto NFT projesine katıldı. Bunlar: Plasma Bears, PixelChain, CryptoVoxels, Async.Art ve NFTboxes (Pickers, 2021).

İlk zamanlarda bile bu alan yeni olmasına rağmen NFT'lere neden bu kadar açık olduğu sorulduğunda, dijital sanat eserini gerçek haliyle satmanın tek yolunun bu olduğunu açıkça söylemiştir (Burt, 2022).

XCOPY'nin çizimleri çoğunlukla animasyondur, bu nedenle NFT platformları, eserinin dijital olarak görüntülenmesini gerektirdiğinden, onu görüntülemek için en uygun olan alanlardandır. Örneğin, Beeple'in çalışmalarını yüksek çözünürlüklü bir baskı olarak içeren bir galeriye sahip olabilirsiniz, ancak bu XCOPY için anlamlı olmaz. Çünkü eserin hareket halinde sergilenebilmesi için serginin hareketi gösterecek büyük ekranlar içermesi gerekmektedir (Tsiolis, 2023).

Cryptoart.io'ya göre satılan toplam sanat eseri sayısı: 9.582. Toplam sanat eseri değeri: 61.720.533,41 Dolar (37.483,395 ETH) (cryptoart.io, 2023).

4.2.1. Right-Click And Save As Guy (Sağ Tıklayın ve Adam Olarak Kaydedin)

Görsel 7. XCOPY, “Sağ Tıklayın ve Adam Olarak Kaydedin”, 2018. NFT gif: URL 2

“Sağ Tıklayın ve Adam Olarak Kaydedin” isimli bu eser (Görsel 7), NFT sanat resimlerini adil bir fiyat ödemek yerine kelimenin tam anlamıyla sağ tıklayarak kaydetmeyi seçen insanları eleştiren animasyonlu bir GIF'dir. XCOPY'de alıştığımız tipik distopik tarzdan uzaklaşmasına rağmen, arka planda yanıp sönen bir yeşil ve mavi okyanusu ile farklı parlak renkli temalara sahip cesur bir kişiliğe sahiptir ve sanatçı burada temel tasarım ilkelerine sadık kalmaktadır (Barker, 2023).

Meme, NFT'lerin değersiz olduğunu iddia eden insanlarla alay etmek isteyen kişiler tarafından sıklıkla alaycı bir şekilde kullanılmaktadır. Mem, kripto sanatının popülerlik kazandığı ve sanatçıların NFT sanatlarını önemli miktarda paraya sattığı bir dönemde Twitter'da yayıldı (Mandal, 2021-2022).

Kripto sanatına yatırılan para, blok zincirine veya blok zinciri tabanlı koleksiyonların değerine aşina olmayanların kripto topluluğuna daha fazla ilgi göstermesine neden oldu. Alana aşina olmayanların uzaya daha fazla dikkat etmesi, birçoğunun NFT'yi PNG'den farklı kılan şeyin ne olduğunu anlamadığı anlamına geliyordu. Twitter'da Sağ Tıkla, Farklı Kaydet'in duruşu, ardından buna karşı çıkan argümanlarla birlikte yayılmaya başladı (Zach, 2021).

İlginçtir ki, bu ürün rapçi ve aktör Snoop Dogg tarafından Aralık 2021'de 7.1\$'a satın alındı (Mandal, 2021-2022).

4.3. Refik Anadol

1985 doğumlu Refik Anadol, Lisans eğitimini İstanbul Bilgi Üniversitesi İletişim Tasarımı Bölümü'nde Fotoğraf ve Video alanında tamamlamıştır. Daha sonra California Üniversitesi, Los Angeles'ta (UCLA) Medya Tasarım Sanatları alanında yüksek lisans yapmıştır. Halen UCLA'da aynı bölümde öğretim görevlisi ve misafir öğretim üyesi olarak çalışmaktadır (Pilevneli, 2023).

Refik Anadol, ağırlıklı olarak mekâna özgü kamusal sanat alanında çalışmakta ve titizlikle toplanmış veri noktalarını canlı görsel performanslara ve sürükleyici enstalasyonlara dönüştürmektedir. Çalışmaları, özellikle yapay zekâ, mimari ve multimedyaı birleştirerek dijital ve fiziksel şeyler arasındaki gizli alanı incelemektedir (Artland ApS., tarih yok).

Etrafımızda akan veriler, eserlerinin temel bileşenidir. İşbirlikçileri olarak bilgisayarlı sinir ağlarıyla çalışıyor, anılar gibi dijital izlerin radikal görselleştirmelerini sunmakta, mimari ve görsel anlatıların olanaklarını genişletmektedir. Anadolu'nun veri heykelleri, izleyicinin fiziksel dünyayla olan ilişkisini, onun zamansal ve uzamsal boyutlarını, insan ve makine yaratıcılığının sınırlarını yeniden düşünmeye teşvik eden çok sayıda biçim alıyor (Artland ApS., tarih yok).

Sanatçının seçili kamusal mekana özgü işitsel, görsel performansları ve sergileri arasında National Gallery of Victoria, Melbourne (Avusturalya); MEET Digital Culture Center (İtalya); Artechouse New York (ABD); Walt Disney Concert Hall (ABD); Hammer Museum (ABD); International Digital Arts Biennial Montreal (Kanada); Ars Electronica Festival (Avusturya); l'Usine Geneve (İsviçre); Arc de Triomf (İspanya); Zollverein SANAA's School of Design Binası (Almanya); İstanbul Tasarım Bienali (Türkiye); Sydney City Art (Avustralya) yer alıyor. Anadol ayrıca The Architect's Newspaper En İyi Sergi Tasarımı Ödülü, Microsoft Research En İyi Vizyon Ödülü, German Design Ödülü, UCLA Art+Architecture Moss Award, University of California Institute for Research in the Arts Ödülü, SEG D Global Design Award, Google's Art and Machine Intelligence Artist Residency Award'ın da aralarında bulunduğu birçok ödüle layık görüldü (Pilevneli, 2023).

AI sanatı, onunla ilgili teknolojiler ve uygulamaların yanı sıra Anadol, NFT topluluğuyla da derin bir ilişki içindedir. O ve ekibi, çeşitli blok zincirlerine bağlı benzersiz dinamik sanat eserlerinin yanı sıra çok sayıda tokenize koleksiyon serisi yayınladı ve açık artırmaya çıkardı (Artland ApS., tarih yok).

Blockchain teknolojisini erken benimseyen Refik Anadol Studio, NFT satışlarından faydalandı. Hayır kurumlarına 5 milyon dolardan fazla bağışta bulundu (Refikanadol, 2023).

Refik Anadolu, Nifty Gateway ve Sotheby's gibi birçok platformda işini sergilemiştir ve satışlar milyonlarca dolar getirmiştir. Anadol, daha önceki röportajlarında NFT topluluğuna işini destekledikleri için minnettar olduğunu ve NFT dünyasının stüdyosuna ekonomik bağımsızlık verdiğine inandığını belirtmiştir. (Batycka, 2022).

Cryptoart.io'ya göre satılan toplam sanat eseri sayısı: 1,647. Toplam sanat eseri değeri: 13.073.717,48 Dolar (7.943.299 ETH) (cryptoart.io, 2023).

4.3.1. Machine Hallucinations – Space: Metaverse (Makine Halüsinasyonları – Uzay: Metaverse)

Görsel 8. Refik Anadol, Makine Halüsinasyonları – Uzay: Metaverse, 2021, Sürükleyici Nft Kurulumu, 15:00 Döngü, 6.000 X 4.000 X 2160 Px, Boyutlar (G X Y X D): 6m X 2.5m X 8m: Url 3

Bu eser (Görsel 8), sanatçının NFT olarak sattığı en pahalı sanat eseridir (cryptoart.io, 2023). 4 Ekim 2021'de 2.382.250,00 Dolar (1.364.107 ETH) satılmıştır.

Uzay keşfinin geçmişi ve geleceğinin iç içe geçtiği bir AI sinema deneyimine dayanan bu ilk sürükleyici NFT sanat eseri, karmaşık bir uzamsal-zamansal yeniden yönelim anlatısından doğmuştur. Çalışma, deneyimi bir makinenin zihnine girip spekülasyon yapabilecekleri bir mimari alanda yeniden inşa etmek isteyen koleksiyonerler için sanal gerçeklik biçiminde tokenize edilmiş ve basılmış metaverse'de 3 bölümlü, 15 dakikalık çok boyutlu bir sinemadır. Alternatif bir mekân algısı yaratılmıştır. Bu karmaşık uzamsal yapıya görsel olarak ulaşmak için, deneyim, her biri Uluslararası Uzay İstasyonu ve Hubble ve MRO teleskopları tarafından yakalanan evrenin görsel hafızalarından toplanan geniş veri kümelerine odaklanan üç bölüme ayrılmıştır (Sotheby's, 2023).

Bu sanat eserinin merkezinde, Anadolu ve Studio'nun son on yılda başardığı sayısallaştırılmış kolektif anıların radikal ve tamamen sürükleyici veri görselleştirmelerine benzer şekilde, uzayla ilgili çok miktarda dijital verinin alınması yer almaktadır (Sotheby's, 2023).

Sanat eseri, yedek kaynak yükleme dosyaları, bir VR kulaklığı, özel bir bilgisayar ve yazılım içeren sanatçı imzalı bir 3D fiziksel sertifika ile birlikte gelmektedir (Vimeo, 2023).

4.4. Cath Simard

Kanada doğumlu Cath Simard, gerçeği kendi hayal gücüyle titizlikle harmanlayan anında tanınan bir stile sahip bir fotoğrafçı, dijital sanatçı ve eğitimcidir. Doğaya ve özellikle vahşi doğaya yönelik muazzam bir tutkuyla kök salmış olan Cath, dünyayı çoğunlukla bir yapbozun küçük parçaları olarak yakalar ve onları kendi perspektif ve gerçeklik algılarını sorgulayan izleyicilerini sık sık nefes nefese bırakan ikonik kompozit görüntülerde bir araya getirir. Çalışmaları sosyal medyada milyonlarca kez yer aldı ve paylaşıldı. Ayrıca sanatçının çalışmaları, Sony Alpha Universe, DP Review, Art of Visuals, Open Skies Magazine ve Outdoor Photography Magazine gibi yayınlarda yer aldı (Simard, 2021).

Cath, sanatıyla ilgili çalışmalarını izleyicileriyle paylaşırken Patagonya, And Dağları, İzlanda ve Kanada Kayalıkları gibi yerlerde çok günlük atölye çalışmaları ve keşif gezileri düzenlemiştir (Knopf, 2021).

Cath şu anda tartışmalı Free Hawaii Photo ve Sotheby's'de açık artırmaya çıkarılan kompozit parçası 'Continuum' gibi kayda değer NFT yayınlarıyla dünyanın en iyi NFT sanatçılarından biridir (Simard, 2021).

İşinin doğası gereği, Cath yılda yalnızca 8-10 sanat eseri yayınlamaktadır. Çünkü her görüntü, yüzlerce kilometre katedilen, vahşi doğayı keşfeden günlerin ve bilgisayarın arkasında yaratılan saatlerin sonucudur. Cath için sanat, ona gerçek bir amaç ve kendini ifade etme duygusu vermektedir. Çalışmalarıyla, izleyicinin kendi rahatlık alanlarından çıkmaları ve sonsuz olasılıklar dünyasını keşfetmeleri için ilham vermek istemektedir (Knopf, 2021).

Simard'ın NFT fotoğrafçılığı, şu anda sergilenen 21 fotoğrafın hepsinin satıldığı SuperRare'de görülebilmektedir. Bununla birlikte, NFT alanındaki katılımı ve başarısı, başlangıçta görüntülerin çevrimiçi olarak nasıl ele alındığı ve sanatçıların genellikle çalışmaları için gereken kredi veya tazminat olmadan nasıl davrandığı konusundaki hayal kırıklığı duygularından doğmuştur. Simard, görüntüyü izinsiz kullanan şirketlerin izini sürmek için uzun ve yorucu bir süreci sürdürmek yerine, orijinal görüntünün Ethereum'da bir NFT olarak kimliğini doğrulamaya ve daha sonra ücretsiz olarak indirilebilir hale getirmeye karar verdi. #freehawaiiphoto, 100 ETH (303.481 \$) karşılığında blok zincirinde satışının ardından haklarının serbest bırakıldığı dünyadaki ilk görüntüdür. Modern çağda sanatçılara adil bir tazminat ödenmesi için açık bir çağrı ve çevrimiçi bir görüntüye sahip olmanın ve kontrol etmenin ne anlama geldiğine dair dokunaklı bir yorum parçası olmaya devam etmektedir (Beyer, 2022).

Simard, NFT now ile yaptığı bir konuşmada, NFT'lerin bir sanatçı olarak adını ve markasını oluşturmada harika olduğunu dile getirmiştir (Beyer, 2022).

Cryptoart.io'ya göre satılan toplam sanat eseri sayısı: 79. Toplam sanat eseri değeri: 1.079.718,00 Dolar (656.013 ETH) (cryptoart.io, 2023).

4.4.1. Le Départ

Görsel 9. Cath Simard, LE DÉPART, 2021. NFT (jpg): URL 4

Cath Simard'ın Genesis koleksiyonunun bir parçası olan LE DÉPART, tek bir görüntü ve ışığın içindeki bir yerden kişisel bir deneyim içermektedir; Spirit Island, Kanada Kayalık Dağları'nın kalbinde yer alan uzak bir mistik adadır. Bu çalışma, sosyal medyada on milyonlarca kez görüntülendi, paylaşıldı ve en büyük fotoğraf sayfalarından bazılarında yer aldı. Burası sanatçının kendi rahatlık alanının dışına çıktığı ve bilinmeyen korkusunu yenmeye başladığı yerlerden biridir. Sanatçı bu çalışmasıyla bir kişiye rahatlık alanından çıkması için ilham vermek istemiştir (Simard, 2021).

Sanatçı, bu fotoğraf hakkında şunları söylüyor: "Bu fotoğraf, Spirit Island'a dört saatlik bir yolculuk olan ilk dağlık kano gezim sırasında çekildi. Maligne Gölü'nün sularına girerken kıyıyı geride bıraktım, kendi maddi rahatlığım, güvensizliklerim, ilişkilerim ve hayatımın beni yeni okyanuslar keşfetmekten alıkoyan diğer alanları için bir metaforudur. Bu sahneyi yeni bir ışık sabahında, sonsuz olasılıkların şafağında yakaladım. Olasılıklar rahatsız edicidir ve kıyıya güvenli, istikrarlı ve güven verici bir şekilde geri dönme arzusuna neden olabilir. Ancak bilinmeyen korkusunun üstesinden gelmek ve mevcut rehberine izin vermek sizi her zaman olmanız gereken yere, her şeyin mükemmel bir şekilde hizalandığı yere getirecektir (Simard, 2021).

Bu eser 08 Temmuz 2021'de 30 ETH'ye satıldı (Etherscan, 2023). O gün Ethereum'un fiyatı 2.120,03 dolara eşdeğerdi (yahoo finance , 2023).

4.5. Leopoldo D'Angelo

1995 doğumlu Leopoldo D'Angelo, daha çok "Dangiuz" takma adıyla tanınan, bilimkurgu temalarında uzmanlaşmış İtalyan çağdaş görsel, dijital sanatçı ve sanat yönetmenidir (DiForbes.it, 2021). Çalışmaları, sanatsal tarzı ve konseptleri Bilim Kurgu ve Cyberpunk kategorilerine girmektedir (Monkey, 2020).

Eserleri çarpıcı şehir manzaraları ve zamanın ötesindeki bir dünyayı temsil eden karakterleri içermektedir. Bunlar; insansı formlar, robotlar, siborglar, sonsuz reklam panoları, kurumsal imajlar ve hatta distopik makinelerdir. Eserlerinin içinde her zaman bir mesaj vardır; 3D grafiklerin ötesinde, şirketlerin hakimiyeti ve teknolojinin giderek daha baskıcı olan dinamikleri hakkında düşündürücü yorumlar yatmaktadır (Giosue, 2020).

Dangiuz, tüm eserlerinde bu tür gelecek manzaraları ve tasvirleri canlandırmaktadır. Sanatçı, teknolojinin önümüzdeki yıllarda değişimin en önemli aracı olacağına inanmaktadır. (Giosue, 2020).

Eserleri Arte, Wallpaper, NVIDIA Studio Standouts, Juxtapoz Magazine, Sohu ve Digital Production gibi sanat ağlarında, TV kanallarında ve dergilerde yer aldı ve dünya çapında çeşitli müze ve galerilerde sergilendi. Ayrıca Rui Hachimura'nın Cherry Blossom kimono tasarımının ve Maserati'nin MC20 konsept sanatının yaratılmasında yer aldı (Wikipedia, 2022).

Şubat 2021'de D'Angelo'nun sanat eserlerinden biri, bir İtalyan dijital sanatçı tarafından değiştirilemez bir token olarak satılan ilk dijital sanat eserlerinden biriydi. Küratörlüğünde sadece davet platformu SuperRare'de tek baskı sanat eserlerini NFT olarak satan en üretken dijital sanatçılardan biri olarak kendini kanıtlamıştır (ArtRight, 2021).

Cryptoart.io'ya göre sanatçı 74 eser sattı. Toplam sanat eseri değeri: 2.065.336,66 ABD Doları (1.253,436 ETH) (cryptoart.io, 2023).

4.5.1. Grand Challenge (Büyük Meydan Okuma)

Görsel 10. Leopoldo D'Angelo, Büyük Meydan Okuma, 2021. NFT (jpg): URL 5

Grand Challenge (Görsel 10), kendi kendini yetiştirmiş insanların başarısının yüceltilmesidir. En kalabalık, fütürist ve kurgusal şehirlerden birinde en yüksek binalardan birinin tepesinde duran efsanevi bir Samuray, böyle kaotik bir senaryoda barış ve huzurun elde edilebileceğini temsil etmektedir (SuperRare).

Mavi yeşil ve turuncuların hâkim olduğu sanat eseri, mükemmel bir şekilde dengelenmiştir. Turuncu güneş, genellikle Dangiuz sanat eserlerinde tekrarlanan soğuk akuamarin tonlarıyla yan yana geldiğinde, göz alıcıdır, düzeni bozar ve her nesneye epiklik verir. Ayrıca önünde yer alan her şeyi silüet haline getirme amacına hizmet etmektedir. Ham mimari, bir kez daha atmosferin, ince tozların, yıldızların ve tonlardaki hafif değişimin eterik güzelliğinin yan yana gelmesidir. Tam Cyberpunk tarzında, büyük şirketler tarafından kontrol edilen bir dünyada çok azının fare yarışında başarılı olduğunu ve bunu yapanların genellikle yalnız olduğunu simgeleyen tanrısal görünümlü Samuray dışında kesinlikle hiçbir doğa veya başka yaşam formu yoktur (SuperRare, 2021).

Bu eseri 17 Şubat 2021'de 16.513,90 USD'ye (10 ETH) satıldı (cryptoart.io, 2023).

4.6. Tyler Hobbs

Tyler Hobbs, öncelikle algoritmalar, çiziciler ve boya ile çalışan bir görsel sanatçıdır. "İnsanı makineden ayıranın ne olduğu, ikisinin sanatsal olarak nasıl ilişkili olduğu ve teknolojik ilerlemeyle kaçınılmaz olarak yakınlaştırıldıklarında sonucun ne olacağı" sanatçının yapıtlarının ana problemidir. Yapıtları hesaplamalı estetiğe, modern bilgisayar donanımı ve yazılımının önyargıları tarafından nasıl şekillendirildiğine ve çevremizdeki doğal dünyayla nasıl ilişki kurduğuna ve etkileşime girdiğine odaklanmaktadır. Tyler, görsel imgeler oluşturmak için kullanılan özel algoritmalar geliştirmekte ve programlamaktadır. Bunlar genellikle bilgisayarların üstün olduğu soğuk ve sert yapı ile çevremizdeki doğal dünyada gözlemleyebildiğimiz dağınık ve organik kaos arasında bir denge kurmaktadır. Tyler'in çalışmaları uluslararası alanda gösterildi ve dünya çapında bir düzineden fazla ülkede toplandı (Hobbs, Tyler Hobbs hakkında).

El ile algoritmayı derinden birleştirmenin, mantıklı ve mantıksız süreçleri etkileşime sokmanın yeni yollarını bulmak isteyen Hobbs'un özel koleksiyonu Fidenza'nın parçaları NFT pazarlarında milyonlarca dolara satıldı. Hobbes, NFT'lerin gelecekte sanat dünyasında önemli bir rol oynayacağına inanmaktadır. Hobbes'a göre, sanatçılar için mevcut pazar durumu oldukça verimli ve bu pazar daha önce fırsat bulamamış sanatçılar için bir dönüm noktası olacaktır (Weeks, 2021).

Cryptoart.io'ya göre sanatçı 1,018 eser sattı. Toplam sanat eseri değeri: 71.184.978,78 Dolar (43.037,556 ETH) (cryptoart.io, 2023).

4.6.1. Fidenza

Görsel 11. Tyler Hobbs, Fidenza, 2021. NFT (jpg): URL 6

Fidenza, tam zamanlı bir sanatçı olarak çalışmak için bilgisayar mühendisliği işini bırakan 34 yaşındaki Tyler Hobbs'un beynidir. Üretken sanata dayalı NFT'ler yaratan bir sanat platformu olan Art Blocks'u keşfettiğinde başladı. "Fidenza" (Görsel 11) isimli bu çalışma, Hobbs'un Google Haritalar aracılığıyla rastladığı kuzey İtalya'daki bir kasabanın adını taşımaktadır. Soyut dışavurumcu ressam Francis Klein'dan ilham alan Hobbs, eserlerinde kesin anlam taşıdıkları için yer adlarını kullanmayı sevmektedir (Ahonen, 2021).

Tyler'ın imzası olan projesi Fidenza, haziran ayında değiştirilemez token (NFT) platformu Art Blocks'ta çıkış yaptı. Hobbs'un tasarımının bir algoritması tarafından rastgele oluşturulan ve renkli eğriler ve bloklarla zengin olan 999 parçanın her biri 0.17 ether fiyatıyla basıldı (o zamanlar yaklaşık 400 dolar). Şu anda ikincil piyasa OpenSea'de her biri 1.000 ether (kabaca 3.5 milyon \$) karşılığında işlem görmektedir (Weeks, 2021).

Fidenza, Tyler'ın bugüne kadarki en çok yönlü üretken algoritmasıdır. Aşırı karmaşık olmamasına rağmen, algoritmanın çekirdek yapıları oldukça esnektir ve sürekli şaşırtıcı sonuçlar üretmeye yetecek kadar çeşitliliğe izin vermektedir. Sanatçı bunu, üretken bir algoritmanın kalitesini değerlendirmenin en ilginç yollarından biri ve kesinlikle ortama özgü bir yöntem olarak görmektedir. Öngörülemelik ve kalite arasındaki doğru dengeyi kurmak, bu alandaki en iyi sanatçılar için bile zorlu bir mücadeledir (Hobbs, FIDENZA).

Hobbs, alıcıların dünyanın dört bir yanından geldiğini ve çoğunlukla orta yaşlı erkekler olduğunu söylemektedir (Ahonen, 2021).

5. Sonuçlar

NFT'nin avantajları ve dezavantajları hakkında geniş bir tartışma söz konusudur. Bir yandan fikri mülkiyetin korunması ve sanatçılar için potansiyel yeni iş modelleri ile birlikte yüksek derecede şeffaflık vurgulanırken, diğer yandan teknolojinin yeniliği nedeniyle pazar dinamikleri ve düzenleyici ortam hala bilinmemektedir. İkincisinin araştırılması, sürekli gelişimi nedeniyle giderek daha karmaşık hale gelmektedir.

NFT platformları müzayedelerin, galerilerin ve diğer geleneksel, yüksek talep gören pazarların yerini aldı ve sanatçıları doğrudan koleksiyoncularla bağlayarak birçok yeni sanatçının pazara kolayca girmesine izin verdi. Bu sayede NFT platformlarında geleneksel sergilerde pek görülmeyen dijital sanat tarzıyla birçok sanatçı ortaya çıktı.

NFT platformları, dijital sanatçılara, bu sanatların geleneksel sanat pazarlarında büyük sorunlarla karşı karşıya kaldığı bir zamanda, çalışmalarını platformları aracılığıyla sergilemeleri ve satmaları için olanak sağladı. Ayrıca sadece dijital sanatçılar değil, tüm sanatçılar bu platformlarda sahiplik sertifikaları için NFT'ler oluşturabilmektedir. Akıllı sözleşmelerle eşleştirildiğinde bu işletmeler telif ücretlerini otomatik hale getirip sanatçılar için yasal maliyetleri azaltmaktadır. Aynı zamanda hayatta kalmak için işine bağlı olan dijital sanatçılar için yepyeni bir gelir sağlayarak sanat eserlerine daha fazla zaman ayırmalarını yardımcı oldu. Kolayca ticareti yapılan NFT sanatı, geleneksel sanat eserlerine kıyasla daha avantajlı görülmektedir (Zeilinger, 2018).

NFT platformları, ünlü olan bazı sanatçılar için sadece yeni bir aşamayken pek çok yeni sanatçının ortaya çıkmasını sağladı. Özellikle eserlerini geleneksel pazarlarda sergileme fırsatı bulamayan Üretken sanatçılar için çok büyük avantaj sağladı.

Beebel gibi bazı sanatçılar büyük başarılar elde etmiş ve çalışmaları moda, şarkı gösterileri ve animasyon endüstrisi gibi birçok sektöre girmiştir. Ancak sanat galerilerine, müzayede evlerine ve geleneksel sanat pazarlarına girmenin yolunu bulamamışlardır. Sanatçının öncesindeki bazı eserleri çok ucuza satılmıştır. NFT platformları sayesinde işlerini sergileme ve iyi karlar elde etme yeteneğine sahip oldular.

Modernliği ve sürekli gelişimi nedeniyle bu teknolojiyi başarı veya başarısızlık olarak değerlendirmek imkânsız olmaya devam etmektedir. Bu teknoloji hakkında yargıda bulunabilmek için hala çok sayıda araştırmaya ihtiyaç vardır.

Yapılan bu araştırma neticesinde denebilir ki, araştırma kapsamında incelen sanatçıların çoğu, nft'nin kalıcı olduğuna ve dijital sanatın geleceğini temsil ettiğine inanmaktadır.

Kaynaklar

Ahonen, E. (2021). Fidenza: Tyler Hobbs wrote software that generates art worth millions.

<https://cointelegraph.com/magazine/2021/09/13/fidenza-tyler-hobbs-wrote-a-program-to-make-art-that-is-now-worth-millions>.

Anadol, R. (2023). Refik Anadol. <https://refikanadol.com/information/>

Artland ApS (t.y). Artland ApS: <https://magazine.artland.com/refik-anadol/>

Arapoğlu, F. (2021). Sanatta Aktüel Gündem: Kripto Sanat (Nft). Sosyal Bilimler Dergisi, 91-93.

ArtRight. (2021). Who is Dangiuz: identikit of an Italian Crypto Artist. <https://www.artrights.me/en/who-and-dangiuz-identikit-of-an-italian-crypto-artist/>.

Baldegg, M., & Cieplak, K. (2011). Creativity Is Hustle: Make Something Every Day.

<https://www.theatlantic.com/video/archive/2011/10/creativity-is-hustle-make-something-every-day/246377/>.

Batycka, D. (2022). Digital Art Star Refik Anadol's First Supporters Were in the Tech World. All of a Sudden, His Work Has Become White-Hot at Auction, Too. <https://news.artnet.com/art-world/refik-anadol-profile-interview-2115809>.

Beyer, E. J. (2022). The Environmental Message Behind Cath Simard's Surreal NFT Photography.

<https://nftnow.com/features/the-environmental-message-behind-cath-simards-surreal-nft-photography/>.

- Bsteh, S. (2021). From Painting to Pixel Understanding NFT artworks. Erasmus University Rotterdam.
- Burt, J. (2022, 5 26). XCOPY: A Painstaking Rise. Retrieved from flip.xyz: <https://flip.xyz/updates/xcopy>
- Christie. (2022). Created over 5,000 days by the groundbreaking artist, this monumental collage was the first purely digital artwork (NFT) ever offered at Christie's. <https://www.christies.com/features/Monumental-collage-by-Beeple-is-first-purely-digital-artwork-NFT-to-come-to-auction-11510-7.aspx>.
- Christies. (2022). A new work by the world's most famous digital artist will highlight Christie's 21st Century Evening Sale. <https://www.christies.com/features/Beeple-gets-real-with-human-one-11940-7.aspx>.
- Cryptoart.io (t.y). Cryptoart.io <https://cryptoart.io/artist/dangiuz?gallery=null&price=null&page=2>
- DiForbes.it. (2021). Lugano sempre più crypto friendly: arriva la Ntf Week. <https://forbes.it/2021/11/17/laboratori-workshop-mostre-internazionali-lugano-ntf-week/>.
- Etherscan (2023). Etherscan. <https://etherscan.io/nft/0xb932a70a57673d89f4acffbe830e8ed7f75fb9e0/25527>
- Giosuè, L. (2020). Visual artist Dangiuz offers us a glimpse into a dystopian future. <https://www.jpost.com/special-content/visual-artist-dangiuz-offers-us-a-glimpse-into-a-dystopian-future-646419>.
- Gompertz, W. (2021). Everyday: The First 5000 Days - Will Gompertz reviews Beeple's digital work. <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-56368868>.
- Hobbs, T. (t.y.). FIDENZA. https://tylerxhobbs.com/fidenza?fbclid=IwAR3K1rbK9uTJklicNzGe1QqHF8IIQ-HLk8OFctW0IU24Vt4_lx9xfQou6PI.
- Hobbs, T. (t.y.). About Tyler Hobbs. https://tylerxhobbs.com/about?fbclid=IwAR393lbgmXyYNaZPQouTT13pzn0g77wB1JnoYVa3_26FS1ITihWhmSuBFFQ.
- Kastrenakes, J. (2021). Beeple sold an NFT for \$69 million. <https://www.theverge.com/2021/3/11/22325054/beeple-christies-nft-sale-cost-everydays-69-million>.
- Knopf, J. (2021). Cath Simard. <https://time.com/collection/genesis/6098948/cath-simard-2/>.
- Le Maignan, P. P. (2021). NFT this NFT that, NFT good NFT Bad: Blockchain for Artists and The Art Market. Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Mandal, R. (2021-2022). Snoop Dogg Buys XCOPY's NFT "Right-click and Save As guy" for \$7.0 Million. <https://www.cryptotimes.io/snoop-dogg-buys-xcopys-nft-right-click-and-save-as-guy-for-7-0-million/>.
- Miller, M. (2015). This Illustrator Has Created A Picture A Day For The Last Eight Years. <https://www.fastcompany.com/3050416/this-illustrator-has-created-a-picture-a-day-for-the-last-eight-years>.
- Monkey, I. (2020). An Exclusive Interview with the Cyberpunk Pro Visual Artist Dangiuz. <https://finance.yahoo.com/news/exclusive-interview-cyberpunk-pro-visual-153857715.html>.
- Mufson, B. (2017). A CGI Master Made a New Artwork Every Day for 10 Years. Here Are The Results. <https://www.vice.com/en/article/78g539/beeple-cgi-master-10-years-everydays-results>.
- Niftygateway (t.y). Niftygateway: <https://www.niftygateway.com/collections/xcopy3>
- OpenSea (2018 - 2023). OpenSea <https://opensea.io/assets/ethereum/0x7948f7ff1158b338a898e80ce8b1c3c964a80cec/1>
- Pickers, N. (2021, 12 4). Who is XCOPY: The NFT Artist Profile. NFT Pickers'den alindı: <https://www.nftpickers.com/who-is-xcopy-the-nft-artist-profile/>
- Pilevneli, M. (2023). Pilevneli. <https://www.pilevneli.com/tr/artists/29-refik-anadol/overview/>
- Rapkin, M. (2021). 'Beeple Mania': How Mike Winkelmann Sells Millions of Pixels?. <https://www.esquire.com/>.

Simard, C. (2021). About Cath Simard. <https://www.cathsimard.com/about>.

Simard, C. (2021). Le Départ, Cath Simard Tarafından Bir Nft Master Deneyimi, Cath Simard'ın "Lumière Du Noir" Genesis Koleksiyonunun Bir Parçası. <https://www.cathsimard.com/nfts/master-experience-coming-soon>.

Sotheby's (2023). Sotheby's: <https://www.sothebys.com/en/buy/auction/2021/machine-hallucinations-space-metaverse/machine-hallucinations-space-metaverse>

Small, & Zachary. (2022). This Time, Beeple Tries Its Hand at Artworks for the Walls. New York Times.

SuoerRare. (2021). Dangiuz: the artist who saw the future. <https://editorial.superrare.com/2021/02/15/dangiuz-the-artist-who-saw-the-future/>.

SuperRare. (t.y.). Grand Challenge. <https://superrare.com/artwork-v2/grand-challenge-19428>.

Tsiolis, G. (2023, 2 10). 🦊 Everything you need to know about XCOPY. The Metaversalist'ten alındı: <https://www.themetaversalist.gg/p/mr-fox-deep-dive-everything-you-need-to-know-about-xcopy>

Vimeo (2023). Vimeo <https://vimeo.com/606132723>

Yahoo finance (2023). Yahoo finance: <https://finance.yahoo.com/quote/ETH-USD/history?period1=1625702400&period2=1637020800&interval=1d&filter=history&frequency=1d&includeAdjustedClose=true>

Weeks, R. (2021). Fidenza artist Tyler Hobbs: NFTs are 'going to play a huge role in the art world. <https://www.theblockcrypto.com/post/117084/fidenza-artist-tyler-hobbs-nfts>.

White, A. (2020). Beeple on creating a zombie Mark Zuckerberg and flesh-eating Baby Yoda to examine the times. <https://www.theverge.com/2020/1/3/21046790/beeple-mike-winkelmann-interview-everyday-post-apocalyptic-baby-yoda-zuckerberg>.

Wikipedia. (2022). Dangiuz. <https://en.wikipedia.org/wiki/Dangiuz>.

XCOPY drops 3 brilliant GIFs! (t.y.). Niftygateway.com'den alındı: <https://www.niftygateway.com/collections/xcopy3>

Zach. (2021). Right-Click, Save As. <https://knowyourmeme.com/memes/right-click-save-as>.

Zeilinger, M. (2018). Digital Art as "Monetized Graphics: The Application of Intellectual Property in the Blockchain. Philosophy and Technology, 15–41.

Görsel Kaynakça

URL 1: <https://www.christies.com/features/Monumental-collage-by-Beeple-is-first-purely-digital-artwork-NFT-to-come-to-auction-11510-7.aspx> Erişim Tarihi: 02.06.2022.

URL 2: <https://superrare.com/artwork/right-click-and-save-as-guy-1154> Erişim Tarihi: 03.06.2022.

URL 3: <https://refikanadol.com/works/machine-hallucinations-space-metaverse/> Erişim Tarihi: 18.03.2022.

URL 4: <https://superrare.com/artwork-v2/le-d%C3%A9part-25527> Erişim Tarihi: 05.06.2022.

URL 5: <https://superrare.com/artwork-v2/grand-challenge-19428> Erişim Tarihi: 07.06.2022.

URL6: <https://cointelegraph.com/magazine/2021/09/13/fidenza-tyler-hobbs-wrote-a-program-to-make-art-that-is-now-worth-millions> Erişim Tarihi: 08.06.2022.

URL7: <https://superrare.com/artwork/right-click-and-save-as-guy-1154> Erişim Tarihi: 05.01.2023.

URL8: <https://refikanadol.com/works/machine-hallucinations-space-metaverse/> Erişim Tarihi: 05.01.2023.

URL9: <https://superrare.com/artwork-v2/le-d%C3%A9part-25527> Erişim Tarihi: 05.01.2023.

URL10: <https://www.artstation.com/dangiuz> Erişim Tarihi: 05.01.2023.

URL11: <https://tylerhobbs.com/fidenza> Erişim Tarihi: 05.01.2023.